

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Yksityisen liikuntapaikkarakentamisen säännöt ja kriteerit

Työryhmän loppuraportti
ja
jatkotoimeksianto

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Liikuntalaki ja liikunnan strategiset perusteet.....	4
3	Oulun kaupunki aktiivisen elämäntavan mahdollistajana	5
4	Liikuntapaikkarakentamisen suunta.....	7
5	Valtio liikuntapaikkarakentamista ohjaavana tahona	9
6	Erilaisia malleja yksityisen liikuntapaikkarakentamisen tukemiseksi.....	11
7	Esimerkkejä muualta Suomesta.....	13
8	Esite Oulun malliksi.....	16
9	Päätöshistoria	18
10	Jatkotoimeksianto	25
	Lähteet	27

1 Johdanto

Oulun kaupungin talousarvioon 2017 ja -suunnitelmaan 2018 - 2019 on kirjattu, että vuoden 2017 aikana laaditaan kriteerit ja säännöt yksityisen liikuntapaikkarakentamisen tukemiselle (kaupunginvaltuuston päätös 12.12.2016 § 97). Sivistos- ja kulttuurijohtaja Mika Penttilä asetti 13.10.2016 työryhmän valmistelemaan sääntöjä ja kriteerejä yksityiselle liikuntapaikkarakentamiselle. Työryhmän toimeksiannon kesto oli 28.2.2017 saakka. Suunnitelmaa valmistelevaan työryhmään kuuluivat liikuntajohtaja Niina Epäily (pj.), liikuntalaitospäällikkö Matti Rautio, kiinteistömanageri Riikka Vesteri, vs. asemakaava-arkkitehti Uki Lahtinen, erityisasiantuntija Kari Räisänen ja maanmittausteknikko Jukka Kangas. Työryhmällä oli myös mahdollisuus käyttää asiantuntijoita.

Työryhmän toimeksianto oli seuraava:

- Selvittää kaupungin kriteerit ja tukimahdollisuudet yksityiseen liikuntapaikkarakentamiseen. Tehtävässä tarkastellaan jalkapallo- ja jäähallirakentamista.
- Selvittää millaisia malleja on käytössä muissa kaupungeissa ja tekee esityksen Oulun kaupungin mallista ja roolista.
- Esittää mallin taloudelliset vaikutukset ja mahdolliset veroseuraamukset.
- Tekee esityksen tiedossa olevien hankkeiden jatkotoimenpiteistä.
- Luo toimintatavan miten toimitaan yksityisten liikuntapaikkahankkeiden esitysten suhteen.

Kuntien liikuntapalveluita ohjaa liikuntalaki (2015), jonka 5 §:n mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle: järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Liikuntapaikkarakentamista Suomessa ohjaa valtion liikuntaneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyössä laatima ohjeistus, jossa on säädely kunkin strategiakauden painotukset avustuskriteerien osalta. Nykyiset painotukset suosivat liikuntapaikkarakentamista, joka muun muassa mahdollistaa laajojen käyttäjäryhmien liikuntaharrastamisen, kehittää uusien lajien liikuntaolosuhteita ja on suunniteltu elinkaariominaisuuksiltaan kestäviksi ja energiatehokkaiksi. Avustuksen enimmäismäärä voi olla enintään 30 % kokonaiskustannuksista, kuitenkin enintään 750 000 euroa (mittavissa monta liikuntapaikkaa sisältävissä peruseräparannuskohteissa maksimiavustus on 1 200 000 euroa). Eri toimijoiden (eri hallintokunnat, järjestöt, yksityinen sektori, muut yhteisöt) merkittäväällä yhteisrahoituksella synnytytyissä hankkeissa avustuksen määrä voi kattaa 30 % hankkeen kustannusarviosta, ei kuitenkaan enempää kuin 1 000 000 euroa.

Oulun väestömäärä ylitti vuoden 2016 aikana 200 000 asukkaan rajan. Väestöennusteiden mukaan oululaisten määrä kasvaa vuoteen 2025 noin 19 300 uudella asukkaalla. Oulun lisääntyvä väestö kasvattaa liikuntapalveluiden kysyntää tulevaisuudessa. Tulevaisuudessa kunnallisen liikuntapaikkarakentamisen painopiste on mahdollisimman monikäyttöisten ja laajoja käyttäjäryhmiä palvelevissa liikuntapaikoissa.

Tarve yksityisen sektorin panostukseen liikuntapaikkojen rakentamisessa tulee jatkossa kasvamaan erityisesti lajispesifien harjoitus- ja kilpailuolosuhteiden osalta. Lisäksi liikuntapaikkojen suunnitteluvaiheessa, liikuntapaikkarakentamisessa ja palvelujen tuottamisessa tulee yhä enemmän korostumaan eri toimijoiden, kuten eri hallintokuntien, kuntien, järjestöjen, urheiluseurojen kuin yksityissektorinkin välinen yhteistyö.

2 Liikuntalaki ja liikunnan strategiset perusteet

Liikuntapaikkojen ja -palveluiden järjestäminen perustuvat liikuntalakiin sekä Oulun kaupunkistrategiaan. Liikuntalain (390/2015) tavoitteena on edistää

- 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa;
- 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä;
- 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista;
- 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä;
- 5) liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta;
- 6) huippu-urheilua;
- 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita; sekä
- 8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Liikuntalain 5 §:n mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:

- 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;
- 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä
- 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27. §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kunnan tulee arvioida asukkaitensa liikunta-aktiivisuutta osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Kunnan hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei niitä toteuteta liiketoiminnallisina tavoittein ja perustein.

3 Oulun kaupunki aktiivisen elämäntavan mahdollistajana

Oulun kaupunkistrategian yhtenä strategisena painopistevalintana on, että asukkaat osallistuvat, liikkuvat ja edistävät kestävä elämäntapaa. Asukkaiden osallistuminen lisää yhteisöllisyyttä sekä vastuuta itsestään ja läheisistään. Kaupunkilaisten tulee kantaa vastuuta omasta hyvinvoinnistaan. Liikunnalla on tässä iso merkitys. Kestävän elämäntavan edistäminen on tapa toimia kestävien arvojen mukaisesti ja toimia esimerkkinä muulle maailmalle. Palvelujen saatavuutta, käytön helppoutta ja kestävä kehitystä edistetään mm. sähköisiä palveluja ja tietoteknisiä ratkaisuja hyödyntäen.

Liikuntapalveluiden ydintehtävänä on liikuntapalveluiden järjestäminen. Liikuntapalvelujen ydinpalveluja ovat liikunnan ohjauspalvelut, sisäliikuntapalvelut ja ulkoliikuntapalvelut. Ydinpalvelujen järjestämisen laajuuteen ja palvelutarve-ennusteeseen vaikuttavat lähinnä kolme keskeistä muuttujaa, joita ovat väestömäärän kehitys, alueellinen laajentuminen (mm. kaupungin laajentuminen ja uudet asuinalueet) sekä liikuntakulttuurin kentässä tapahtuvat muutokset (mm. lajikirjon muuttuminen, uudet lajit, harrastajamäärien ja kilpailutason muutokset).

Liikunnan edistäminen on osa kuntalaisten laajempaa terveyden edistämistä. Säännöllinen liikunta on terveyden ja hyvinvoinnin edellytys kaikissa elämänvaiheissa. Tavoitteena on edistää terveysliikuntaa, hyvinvointiaktiivisuutta ja terveyserojen kaventumista liikunnan avulla siten, että liikuntapalvelut ovat kuntalaisten käytettävissä iästä, sukupuolesta, varallisuudesta, taidoista tai liikunta-aktiivisuudesta riippumatta. Liikunnalla tuetaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, ylläpidetään työ- ja toimintakykyä, lisätään ikäihmisten omatoimisuutta ja elämänhalua sekä vahvistetaan yhteisöllisyyttä. Edistämällä liikunnallista elämäntapaa ja tukemalla hyvinvointiaktiivisuuden kasvua voidaan vahvistaa hyvinvointia ja terveyttä kaikissa elämänvaiheissa. Myös runsas lajitarjonta sekä eri lajien tasokkaat liikuntapaikat ja menestys vahvistavat Oulun imagoa liikunta- ja urheilukaupunkina.

Arkiliikunnan edistämällä ja liikuntaan mahdollistavan yhdyskuntasuunnittelun avulla voidaan edistää aktiivisen elämäntavan toteuttamista lähellä omaa elinympäristöä. Yhteistyö ja kumppanuus eri toimijoiden kanssa ja erilaisten kansalaistoimijoiden, kuten liikunta- ja urheiluseurojen, eläkeläisjärjestöjen, vammais- ja kansanterveysjärjestöjen merkitys liikunnan edistäjinä ja palveluntarjoajina on keskeinen.

Liikuntapaikkojen ja -palveluiden rakenteet ja sisällöt muuttuvat ja elävät ajassa. Liikuntakulttuuri on laajentunut urheilusta kuntoiluun kautta enemmän terveys- ja arkiliikuntaan. Liikunnalla on todettu saavutettavan yksilötason terveyttä edistävien vaikutusten lisäksi merkittäviä kansantaloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Liikunnalla on mm. keskeinen rooli yhä kasvavien väestöryhmien välisten terveyserojen kaventajana. Liikunnan avulla vaikutetaan myönteisesti suvaitsevaisuuden lisääntymiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä tasa-arvoisemman yhteiskunnan rakentumiseen. Keskeisenä tavoitteena on, että kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus liikunnalliseen ja hyvinvointia edistävään elämäntapaan sekä elämysten ja yhteisöllisyyden kokemiseen liikunnan avulla.

Liikuntakulttuurin alueella liikuntakäyttäjätymisessä, elämäntavoissa ja lajitarjonnassa tapahtuvat muutokset luovat paineita liikuntapalveluille. Kunnallisissa liikuntapaikoissa painopiste suuntautuu perus- ja lähiliikuntapaikkoihin sekä monikäyttöisiin liikuntatiloihin. Yhdyskuntarakennetta ja arkiympäristöä tulee kehittää entistä vahvemmin liikkumista suosivaksi. Vapaa-ajalle asetettavat toiveet ja odotukset kasvavat edelleen, jolloin asiakkaiden laatu-tietoisuus ja odotusarvot liikunnan palvelutarjontaa kohtaan lisääntyvät. Uusien, innovatiivisten toimintamallien rakentaminen, aktiivinen yhteistyö sekä kumppanuuden ja verkostoitumisen kasvattaminen eri liikunta-alan toimijoiden kanssa ovat edellytyksiä uusien liikuntapaikkojen syntyminen, palvelujen saatavuuden ja laadukkuuden varmistamiseksi.

Oulussa yksityinen liikuntapaikkarakentaminen on ollut vähäistä verrattuna Etelä-Suomen kasvukeskuksiin. Syitä tähän on varmasti monia. Oulussa on kuntavetoisesti pystytty rakentamaan liikuntaolosuhteita useiden lajien ja harrastajien tarpeisiin. Viime vuosiin asti myös käyttäjämääriin nähden olosuhteita on ollut tarjolla useimpien lajien kohdalla riittävästi, joten yksityiselle liikuntapaikkarakentamiselle ei ole ollut kysyntää niiden lajien olosuhteiden osalta, joille kaupungilla on tarjota harjoitus- ja kilpailuolosuhteita. Yksityinen liikuntapaikkarakentaminen Oulussa onkin keskittynyt pitkälti niiden lajien olosuhteiden ympärille, joita ei voi harrastaa kaupungin hallinnoimissa tiloissa, kuten esimerkiksi keilailu, ratsastus, tennis, golf ja laskettelu. Vaikka ei voida puhua varsinaisesta liikuntapaikkarakentamisesta niin myös monet kamppailulajit ja esimerkiksi miekkailun ja jousiammunnan harrastajat ovat etsineet kaupungin jo olemassa olevasta kiinteistökannasta itselleen sopivia harjoitustiloja ja muokanneet niitä mahdollisuuksien mukaan tarpeitaan vastaaviksi. Oulu on tehnyt päätöksen, että alle 18-vuotiaiden ryhmien harjoitus- ja kilpailuvuorot ovat maksuttomia kaupungin hallinnoimissa liikuntatiloissa. Osittain tämäkin on voinut vaikuttaa yksityisen sektorin haluttomuuteen investoida, usein rakentamis- ja käyttökustannuksiltaan kalliisiin liikuntatiloihin, koska markkinahinnalla vuorojen myynti on haasteellista. Toisaalta tiettyjen olosuhteiden osalta, kuten esimerkiksi jäähallien, yksityisten toimijoiden tarjoamat vuorot käyvät hyvin kaupaksi.

Liikunnallisuuden lisäämisessä tarvitaan eri toimijoiden sitoutumista liikunnan edistämiseen sekä yhteistyön tehostamista. Yhteistyön ulottaminen myös entistä enemmän liikunnan olosuhteiden luomiseen eli liikuntapaikkarakentamisen alueelle on olennaista. Yksityiselle liikuntapaikkarakentamiselle tulee kuitenkin olla olemassa säännöt ja kriteerit sille, miten kunta on näissä yksityisissä hankkeissa mukana. Kattavalla ja monipuolisella liikuntapalveluverkolla vaikutetaan liikuntaolosuhteiden paranemiseen ja liikunnan määrän lisääntymiseen, mutta sillä on positiivisia vaikutuksia myös alueen elinkeinoelämään, vetovoimaisuuteen sekä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen.

4 Liikuntapaikkarakentamisen suunta

Suomen liikuntapaikkaverkosto on sangen laaja. Suomessa on LIPAS -tietojärjestelmän mukaan noin 33 000 liikuntapaikkaa. Valtio on avustanut liikuntapaikkojen rakentamista 1930-luvulta lähtien ja valtionavustuksen merkitys rakennushankkeiden käynnistymisessä on yleisesti ottaen ollut suuri. Eri vuosikymmenten liikuntapaikkarakentamisesta on tunnistettavissa tiettyjä päätrendejä seuraavasti:

- Urheilukentät 1930-luvulta alkaen
- Uimahallit 1960-luvulta lähtien
- Sisäliikuntatilat, kuten liikuntahallit 1980-luvulla
- Jäähallirakentaminen 1980-luvulta lähtien
- Lähiliikuntapaikat ja laajempi olosuhdepolitiikka 2000-luvulla

Liikuntapaikkojen rakentaminen kiihtyi toden teolla 1960-luvulla, jolloin väestön vapaa-ajan määrä keskimäärin lisääntyi ja liikunnan harrastusmuodot laajenivat yhä enemmän sisätiloihin. Myös rakentamisen tekniset vaatimukset kasvoivat uima- ja jäähallirakentamisen myötä. Liikuntapaikkojen määrällinen kasvu on ollut suhteellisen hidasta 1990-luvulta lähtien lukuun ottamatta jäähallien rakentamista, joita on rakennettu runsaasti. Lisäksi lähiliikuntapaikkoja on rakennettu paljon 2000-luvulla tietoisien politiikan seurauksena. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 9). Kaikkien liikuntapaikkojen jälleenrakennusarvoksi on arvioitu noin 14,5 miljardia euroa. Vuonna 1980 lähes kaikki liikuntapaikat olivat yhteiskunnan ja ensisijaisesti kuntien omistamia, kun tällä hetkellä noin 75 prosenttia on julkisen sektorin omistuksessa ja 25 % yksityisen sektorin omistuksessa. Valtio on tukenut vuosina 1980 - 2013 noin 5000 liikuntapaikkarakentamisen hanketta. Yksityisen sektorin merkitys korostuu golfkenttien, laskettelurinteiden, ratsastusmaneesien, sekä tennis-, salibandy- ja squash- ja keilahallien osalta. Liikuntapaikkojen ja -palveluiden tuottamistavat ovat myös monimuotoistuneet. On löydettävissä esimerkkejä, joissa osakeyhtiö ostaa tai omistaa maapohjan, kiinteistöosakeyhtiö rakentaa, kolmas osakeyhtiö pyörittää toimintaa ja neljännet tuottavat esimerkiksi ohjauspalveluja. Tällöin myöskään liikuntapaikan käyttövuoro- ja taksapolitiikka ei ole kunnan päätösvallassa. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 8-9).

Oulussa liikuntapaikkarakentaminen on mukaillut valtakunnallisia trendejä. Tosin Oulu on ollut usean liikuntapaikan rakentamisessa myös edelläkävijä. Raatin uimahalli rakennettiin vuonna 1959, Urheilutalo (entinen Pyrintö) vuonna 1962 ja Oulun uimahalli vuonna 1974 samoin kuin Oulun jäähalli ja Haukiputaan Jatuli. 1980- ja 1990-luvulla valmistuivat muun muassa Ouluhalli (vuonna 1987) ja Linnanmaan liikuntahalli (vuonna 1992). Tällä vuosituhanella on avattu mm. Linnanmaan jäähalli vuonna 2000 ja Heinäpään jalkapallohalli 2007. Raatin uimahallin peruskorjaus valmistui vuonna 2010.

Kuntien väliset erot liikuntaolosuhteissa ovat erittäin suuria. Erityisesti pienissä, väestörakenteeltaan ikääntyvissä kunnissa voi olla vaikeuksia ylläpitää ja kehittää liikuntapaikkoja. Liikuntapaikan rakentamiseen vaaditun

omavastuuosuuden puuttuessa useissa kunnissa ei pystytä rakentamaan uusia liikuntapaikkoja, joten kuntalaisten liikunnan harrastaminen on pitkälti jo rakennettujen liikuntapaikkojen varassa. Alueilla, joissa on vähän rakennettuja liikuntapaikkoja ja niukasti organisoitua liikuntatoimintaa, asukkaiden aktiivisuus on suurimmilta osin omatoimisen liikkumisen varassa (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 23).

Oulussa nykyiset keskeisimmät liikuntapaikat ovat sijoittuneet saavutettavuuden näkökulmasta onnistuneesti. Tämä käy ilmi Oulun yliopiston maantieteen laitoksen selvityksistä, joissa on tarkasteltu Oulun kaupungin suurimpien liikuntapaikkojen saavutettavuutta paikkatietoperusteisesti eri kulkuvälineillä. Tuloksista kävi ilmi, että keskeisimmät liikuntapaikat ovat hyvin kuntalaisten saavutettavissa autolla, julkisella liikenteellä, polkupyörällä, jalkaisin sekä kävelyn ja joukkoliikenteen yhdistävän matkaketjun avulla. Saavutettavuutta mitattiin väestön koti- ja työpaikkasijainneista (Härkönen 2015; Härkönen & Kotavaara 2015). Analyysit perustuivat paikkatietoaineistoihin, joita ovat suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki (LIPAS), Suomen tieverkon digitaalinen malli (Digiroad) ja väestörakennetta sekä työpaikkojen sijaintia kuvaavat YKR-tilastoruututiedot 250m × 250 m ruutukoossa. Joukkoliikenteen saavutettavuuksien laskemiseen on edellä mainittujen aineistojen lisäksi käytetty Oulun liikenteen avointa GTFS (The General Transit Feed Specification) -reittiaineistoa, joka on Googlen tarjoama reittidatatyypin (Härkönen 2015).

Oulussa on laadittu Liikuntapaikkarakentaminen Oulussa 2016 - 2025 -asiakirja (sikultk 9.2.2016 § 17; KH 22.2.2016 § 83). Tämän 10-vuotissuunnitelman tavoitteena on ollut kartoittaa Oulun kaupungin liikuntapaikkojen uudisrakentamista sekä selvittää tulevia liikuntapaikkojen perusparannuskohteita ajanjaksolle 2016 - 2025 sikäli, kun ne ovat tiedossa. Liikunnan saralla eritoten 1970- ja 1980-luvuilla rakennetut kiinteistöt alkavat olla kipeästi peruskorjauksen tarpeessa. Oulussa Liikelaitos Oulun Tilakeskukselta saadun tiedon mukaan Tilakeskuksen omistamien liikuntarakennusten peruskorjauksiin tarvittava määräraharave on yhteensä noin 25 - 30 miljoonaa euroa. Lisäksi huomioiden kuntatalouden tilanteen ja sen tulevaisuudennäkymät uusien liikuntapaikkojen rakentamiseksi on etsittävä ja toteutettava erilaisia kumppanuusvaihtoehtoja yksityisen liikuntapaikkarakentamisen tukemiseksi.

5 Valtio liikuntapaikkarakentamista ohjaavana tahona

Suomessa liikuntapaikkarakentamista ohjaa opetus- ja kulttuuriministeriö, joka jakaa liikuntapaikkojen rakentamiseen avustuksia noin 25 miljoonaa euroa vuodessa. Ohjauspolitiikkaan vaikuttaa vahvasti myös valtion liikuntaneuvosto, jonka ”tehtävänä on käsitellä laajakantoisesti ja periaatteellisesti tärkeitä, liikuntaa koskevia kysymyksiä sekä antaa lausunto muun muassa liikuntapaikkarakentamiseen kohdennettavista avustuksista.” Valtion liikuntaneuvosto on toimikausittain valmistellut liikuntapaikkarakentamista ohjaavan asiakirjan ”Liikuntapaikkarakentamisen suunta” yhteistyössä omien jaostojen, erityisesti rakentamisjaoston, ja opetusministeriön liikuntayksikön kesken. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 7).

Liikuntalain 13 §:n mukaan valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha avustusten myöntämiseksi liikuntapaikkojen ja niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen perustamishankkeisiin. Liikuntapaikkojen valtionavustuksia myönnetään laajojen käyttäjäryhmien tarpeisiin tarkoitettujen liikuntapaikkojen rakentamiseen, hankkimiseen, perusparannukseen ja näihin liittyvään varustamiseen. Lisäksi avustusta voidaan myöntää erityisestä syystä muuhun liikuntapaikkarakentamiseen. Avustusta myönnetään kunnalle tai kuntayhtymälle taikka niiden määräämisvallassa olevalle yhteisölle. Kunta on julkisen hallinnon tehtävämäärittelyn mukaan ensisijainen avustuksen saaja, koska viime kädessä kunta hallinnoi liikuntapaikkatarjonnan kokonaisuutta. Kunnan omistuksessa liikuntapaikan käyttömaksut määräytyvät julkisen hallinnon toimesta, mikä lisää liikuntapaikkojen yhdenvertaista saavutettavuutta. Avustusta voidaan myöntää myös muille yhteisöille, jos avustaminen on tarpeen tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi. Tällöin avustusta harkittaessa voitaisiin huomioida kunnan osallistuminen hankkeeseen esimerkiksi niin, että kunta on osakkaana yhteisössä, tekee pitkäaikaisen vuorosopimuksen, luovuttaa tai vuokraa hankkeelle tontin tai osallistuu hankkeeseen liittyvän muun kunnallistekniikan rakentamiseen. Arvioinnissa voitaisiin huomioida myös, miten hanke täydentää muuta liikuntapaikkojen palvelutarjontaa kunnassa (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 12).

Liikuntapaikan rakentamisen valtionapu voi kattaa resurssipainotusten mukaisesti enintään 30 prosenttia hankkeen arvonlisäverottomasta kustannusarviosta, mutta ei kuitenkaan enempää kuin 750 000 euroa. Uimahallien avustus voi olla 800 000 – 1 000 000 riippuen hankkeen allastilaohjelman monipuolisuudesta. Lähiliikuntapaikkojen osalta avustus voi olla 35–45 prosenttia hankkeen kustannusarviosta.

Hankkeissa, jotka toteutetaan eri toimijoiden (kuntia, hallintokuntia, järjestöjä, yksityinen sektori) merkittävällä yhteisrahoituksella, voi avustus kattaa 30 % kokonaiskustannuksista, ei kuitenkaan enempää kuin 1 000 000 euroa. Myös hankkeissa, joissa toteutetaan tai peruskorjataan useampi toiminnallisesti merkittävä liikuntapaikka samanaikaisesti, voi avustuksen määrä kattaa 30 % hankkeen kokonaiskustannusarviosta, ei kuitenkaan enempää kuin 1 200 000 euroa. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 2)

Aluehallintovirasto päättää niiden hankkeiden avustuksista, joiden kustannusarvio on enintään 700 000 euroa. Kustannuksiltaan 700 000 euroa ylittävien hankkeiden avustuspäätökset tekee opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lähiliikuntapaikkojen rakentaminen on ollut erityisenä painopisteenä 2000-luvulla. Selvityksien mukaan lähiliikuntapaikoissa nähdään paljon kehittämisen varaa. Päiväkodeille, alakouluille, yläkouluille kuin taloyhtiöillekin suunnattujen kyselyjen perusteella erityisesti pihaolosuhteet vaativat panostusta, jotta ympäristöstä saadaan liikkumiseen aktivoiva ja kannustava paikka. Julkishallinnossa esimerkiksi koulupihojen kehittäminen on haastavaa eritoten taloudellisesti haastavina aikoina, koska perusopetuksen toiminnassa piha-alueet saattavat jäädä toissijaiseksi koulun kokonaistoiminnassa, vaikka liikkumispaikkana koulupiha palvelisi alueen lasten aktiivisuutta myös koulupäivien ulkopuolella. Myös kevyen liikenteen verkoston kehittäminen vaatii laajaa yhteistyötä. Kestävää kehitystä tukevissa ja arkiliikuntaan kannustavissa kunnissa kevyen liikenteen verkosto otetaan tasapuolisesti huomioon autoteiden kanssa.

Liikuntapaikkojen rakentaminen itsessään ei välttämättä lisää kuntalaisten liikunta-aktiivisuutta. Vaikka liikkumiseen aktivoiva ja mahdollistavan ympäristön rakentaminen on elinehto, tarvitaan sen lisäksi myös poikkihallinnollista yhteistyötä, jotta rakennettuja liikuntaympäristöjä hyödyntää mahdollisimman monenlaiset kuntalaiset. Erityisesti passiivisten kuntalaisten motivoiminen tarvitsee usein sosiaali- ja terveysalan toimijoiden tukea ja neuvontaa. Liikuntaneuvonnalla on saatu hyviä kokemuksia kuntalaisten motivoinnista liikuntaan. Myös lasten ja nuorten toimintaa päiväkodeissa ja kouluissa tulee kehittää mahdollisimman toiminnalliseksi, jotta arkipäivistä muodostuu mahdollisimman aktiivisia.

6 Erilaisia malleja yksityisen liikuntapaikkarakentamisen tukemiseksi

Työryhmä selvitti erilaisia malleja yksityisen liikuntapaikkarakentamisen tukemiseksi ja näiden tapojen hyviä ja huonoja puolia. Listaus ei ole kattava, mutta tuo kuitenkin esille eri tapojen vahvuuksia ja mahdollisia ongelmakohtia. Työryhmä pohti seuraavia tukemisen muotoja:

1. Kaupunki ei tue yksityistä liikuntapaikkarakentamista lainkaan:

- + helppo ratkaisu
- + hankkeen toteuttajalla vapaa kädet toimia haluamallaan tavalla
- + tasapuolinen
- kynnys hankkeen aloittamiseksi on korkea
- ei edistä yksityistä liikuntapaikkarakentamista – ei synny uusia tiloja
- alle 18-vuotiaden ryhmien maksuttomat vuorot voi olla kynnyskysymys hankkeen aloittamiselle

2. Kaupunki tukee kertaluontoisella investointiavustuksella

- + uusi toimintatapa, auttaa hankkeen aloitusta
- + ei sido liikaa hankkeen toteuttajaa
- + kaupunkiin saadaan uusi liikuntapaikka
- + kertaluotoinen, ei synny pitkää mahdollisesti kasvavaa rasitetta
- + kaupungin ei tarvitse osallistua käyttökustannuksiin eikä vuorojenjakopolitiikkaan
- vaatii rahaa, jotta sillä on vaikutusta
- alkuvaiheessa ei varmuutta hankkeen valmistumisesta, avustus tuleekin maksaa jälkirahotteisena

3. Kaupunki sitoutuu ostamaan tietyn määrän toiminta-aikaa pitkällä sopimuksella liikuntapaikasta

- + helpottaa hankkeen toteuttajan päätöstä ja pienentää riskiä
- + kaupunki voi myydä "oman" toiminta-aikansa oikeaan hintaan, ei välttämättä synny suuria kustannuksia
- yhdenvertaisen kohtelun vaarantuminen
- toimintaympäristön muutoksia ei voi ennakoida, jos sitouduttu pitkiin sopimuksiin
- kaupungilla vuorojen myyjän rooli, erihintaiset ja eriperusteiset hinnat eri liikuntapaikoissa
- vuokravastuun syntyminen, mikä olisi kirjattavat taseen liitetietoihin

4. Kaupunki osaomistaja liikuntapaikasta (esim. kiinteistöyhtiö)

- + kaupunki pystyy vaikuttamaan toimintaan, kuten hinnoitteluun, vuoropolitiikkaan
- voi olla kallis ratkaisu
- sitoutuminen pitkäksi aikaa
- hallinnoinnin ja byrokratian lisääntyminen

5. Kaupunki takaa lainan, vuokraa tontin tai luovuttaa vuokrasopimuksella jonkin nykyisen liikuntapaikan osaksi hanketta

+ hallinnollisesti kevyt ratkaisu, mutta voi riittää hankkeen aloittamiseen

- lainojen takaaminen lisää kaupungin velkavastuuta ja myös riskejä, jos hanke kaatuu

6. Kaupunki tukee yksityistä liikuntapaikkarakentamista suuremmalla tila-avustuksella alle 18-vuotiaiden osalta

+oikeudenmukainen

+helppo ratkaisu

+ei sido kiinteisiin kuluihin

- ei välttämättä tarpeeksi suuri ja varma tae hankkeiden käynnistämiseksi

- vaatii tuntuvan avustuspotin, jotta sillä on merkitystä

7 Esimerkkejä muualta Suomesta

Espoo

Espoon liikuntapaikkarakentamisessa on käytetty paljon kumppanuusmallia. Yksityinen taho rakentaa ja kaupunki sitoutuu ostamaan toiminta-aikaa pitkälle aikavälille esim. 10 vuotta. Samantyyppistä kumppanuutta on toteutettu jääkiekko- ja jalkapalloseurojen kanssa.

Matinkylä jääurheilukeskus, suunnitteilla

- rakentajana Espoon Kiekkoilun tuki ry.
- kaupunki takaa lainan investointia varten
- 4 kaukaloa + muuta tilaa
- kaupunki vuokraa liikuntalaitoksesta tilaa omaan toimintaan: kunnossapitokaluston tilaa + alueen muun toiminnan tarvitsemaa pukuhuonetilaa
- kaupunki ostaa kahden kaukalon verran jäävuoroja ja jakaa ne omilla periaatteillaan ja tuetulla hinnalla espoolaisille jääkiekkoseuroille
- ostaa myös muista yksityisistä jäähalleista jääaikaa koulujen ja kuntalaisten käyttöön

Jalkapallo – yhteistyösopimukset:

Espoon Jalkapallon tuki ry.

- kaupunki on tehnyt jalkapallokentän perustukset, koko 60 m x 100 m
- seura investoi ylipainehallin ja operoi hallia syksystä kevääseen
- maksaa vuosivuokraa kaupungille
- kaupunki ostaa vuoroja tilanteen mukaan
- halli puretaan keväällä, jonka jälkeen kaupunki operoi kenttää

Leppävaaran Pallo ry.

- kaupunki antanut murskekentän seuran käyttöön, koko 50 m x 70 m
- seura investoinut tekonurmen ja ylipainehallin
- seura operoi hallia ja kenttää koko vuoden
- halli pystytetään lokakuussa ja puretaan huhtikuussa

Jyväskylä

- Killerin liikuntakeskuksen jäähalli (2 kaukaloa)
- yksityinen rakentaa
- kaupunki mukana sitouttamassa seurat ostamaan jääaikaa

- jyvskyläläiset jääurheiluseurat ovat sitoutuneet ostamaan kaukaloista 50 h/viikko (prime time) talvikaudella kymmenen vuoden ajan, hinta n. 100 €/tunti, kaupunki jakaa vuorot ja hoitaa laskutuksen
- käyttäjät maksavat pääosin investointi- ja käyttökustannukset
- kaupungin rooli on edistää hankkeen toteuttamista

Tekonurmikenttä

- kaupunki tekee kentän pohjat
- jalkapalloseurat ostavat maton ja asentavat sen
- seurat vastaavat kentän toiminnasta huhtikuu - lokakuu
- koululiikunta voi käyttää kenttää maksutta
- talvella jääalue, jonka hoidosta ja käytöstä vastaa kaupunki

Seinäjoki

Jalkapallostadion

- kaupunki tehnyt kentän perustukset, asentanut valaistuksen, keinonurmen ja nurmelle lämmityksen - kustannus n. 2,2 milj. €
- kertatuki, ei muita sitoumuksia
- oikeus ostaa edullisemmin vuoroja kuin muut käyttäjät
- yrittäjä tehnyt kaiken muun ja operoi itsenäisesti stadionia – hankkeen kustannus n. 12 milj. €

Ylipainehalli, jalkapallo

- kaupunki maksaa hallin käyttökustannukset
- saa maksutta aikaa koulukäyttöön
- haluaisi päästä eroon tästä sitoumuksesta – nyt vain laskun kuittaajan rooli
- rakentaja on jalkapalloseura SJK, joka operoi hallia

Ylipainehalli, yleisurheilu ja amerikkalainen jalkapallo

- kertaluontoinen tuki rakentamisvaiheessa ja myöhemmin tukea varusteiden hankintaan, yhteensä n. 700 000 € - ei muita veloitteita
- kaupungin tuki oli n. 25 % hankkeen kokonaiskustannuksista

Tampere

Jääurheilun yhteistyöhakkeita

Tappara Center (Tappara + muita jääurheiluseuroja + kaupunki)

- kaupunki ostaa vuoroja kolmesta kaukalosta 250 h/kaukalo/vuosi ja jakaa ne omilla periaatteillaan ja omilla hinnoillaan
- kaupunki antaa vastineeksi jäänhoitoon viiden henkilön vuosittaisen työpanoksen

Hakametsä 3 ja Tesoma 2 (Sentteri Tampere Oy)

- jääurheilun junioriseurat omistavat hallit
- Oy jakaa vuorot ja saa tulot
- kaupunki maksaa käyttökustannukset

Joensuu

- liikuntahalli yhteistyössä paikallisten jalkapalloseurojen kanssa
- toteutus vuonna 2017
- kaupunki vuokraa seuroille omistamansa urheilukentän
- kaupunki tekee kentän pohjatyöt, vaihtaa luonnonnurmen tilalle tekonurmen ja peruskorjaa juoksuradat
- lisäksi kaupunki myöntää yhtiölle investointiavustuksen 300 000 - 500 000 €
- kaupungin osuus koko hankkeesta on n. 50 %
- kaupunki ostaa päivävuorot koulujen käyttöön
- seurat perustavat yleishyödyllisen voittoa tavoittelemattoman yhtiön
- yhtiö investoi ylipainehallin, jonka sisälle tulevat tekonurmikenttä ja juoksuradat
- yhtiö operoi ilta- ja viikonloppuvuorot ja saa niistä tulot
- yhtiö vastaa käyttökuluista

Tennishalli

- paikallinen seura investoinut hallin
- kaupunki ostaa toiminta-aikaa n. 20 000 €/vuosi
- sopimus voimassa toistaiseksi

8 Esitys Oulun malliksi

Työryhmän esitys on, että kaupunki tukee yksityistä liikuntapaikkarakentamista investointiavustuksella. Kaupungin taloudellinen tuki on 10 % toteutuneista investointikustannuksesta. Maksu suoritetaan hankkeen valmistumisasteen mukaan jälkirahoitteisesti: 20 %, 20 %, 20 % ja 40 %. Viimeinen erä maksetaan perustuen loppuselvityksestä todettaviin toteutuneisiin investointikustannuksiin, ei kuitenkaan suurempana kuin hankesuunnitteluvaiheessa hyväksytyyn rahoitussuunnitelman mukaisesti. Kaupungin muu tuki huomioidaan avustusta myönnettäessä. Mahdollisen valtionavustuksen hakemisesta huolehtii yksityisen liikuntapaikan rakentaja.

Lähtökohtana avustukselle on, että hakija on oululainen urheiluseura. Tässä vaiheessa säännöt ja kriteerit koskevat jalkapallohallien ja jäähallien rakentamista. Hakijalla tulee hakemuksessa olla esitettynä realistinen rahoitussuunnitelma, hankesuunnitelma, selvitys rakennuspaikan hallinnasta sekä toimintasuunnitelma. Hakijan tulee ennen hakemuksen jättämistä käydä neuvottelut yhdyskunta- ja ympäristöpalvelujen sekä liikuntapalvelujen kanssa mahdollisesta liikuntapaikan sijainnista. Samoin hakijan tulee käydä rakennusvalvonnan kanssa keskustelut rakennusluvan edellytyksistä.

Mikäli kyseessä on ns. ylipainehallin rakentaminen kaupungin nykyisen keino-urmpintaisen jalkapallokentän päälle, kaupungin tuki on kentän käyttömahdollisuus pitkällä (15 vuotta + mahdolliset optiovuodet) käyttösopimuksella ja -luvalla. Korvauksesta sovitaan tapauskohtaisesti. Mikäli kaupunki ja yksityisen liikuntapaikan rakentaja tekevät huoneenvuokrasopimuksia (esim. samalla tontilla olevat huolto- ja pukutilat) on niiden vuokrahinnasta sovittava erikseen ja selvitettävä tapauskohtaisesti vuokran arvonlisäverollisuus.

Työryhmä esittää, että kaupunki ei takaa lainoja eikä myöskään anna tonttivuokriin alennuksia. Tontinluovutuksen hinnoittelu tulee olla yhdenvertaista, eikä sen tule vääristää tonttihinnoittelua asettamalla eriarvoiseen asemaan erilaisia palveluja tuottavia tahoja. Kaupunki ei ole mukana yksityisen liikuntapaikan operationaalisessa toiminnassa, ei osallistu liikuntapaikan käyttökustannuksiin eikä myöskään tee sitoumuksia käyttövuorojen osalta mikäli käyttövuorojen tarve ei ole kaupungin omista tarpeista lähtevää.

Kriteerit investointiavustukselle:

- tarvelähtöinen tarkastelu ja priorisointi (koskee tässä vaiheessa jalkapallohallien ja jäähallien rakentamista)
- koskee oululaisia urheiluseuroja
- yhdelle hankkeelle voi saada investointiavustusta vain kerran
- hakuaika on kerran vuodessa ja investointiavustusta haetaan huhtikuun loppuun mennessä seuraavalle vuodelle
- ei tehdä takautuvia päätöksiä

Työryhmän tavoitteena on ollut luoda malli, joka on läpinäkyvä ja yhdenvertainen. Pyrkimyksenä on se, että yksityistä liikuntapaikkarakentamista suunnitteleva taho tietää jo hanketta suunnitellessaan, mikä on kaupungin rooli hankkeessa.

Työryhmä esittää, että yksityisille hankkeille investointiavustuksen haku on kerran vuodessa huhtikuun loppuun mennessä seuraavalle kalenterivuodelle. Hakemukset osoitetaan Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuurilautakunnalle ja sivistys- ja kulttuurilautakunta tekee ehdollisen päätöksen mahdollisen tuen saajasta/saajista. Sivistys- ja kulttuurilautakunta esittää kaupunginvaltuustolle lautakunnan näkemyksen mukaan hyväksyttävien hankkeiden hyväksymistä talousarvion käsittelyn yhteydessä. Rahoituspäätös hankkeelle/hankkeille tehdään talousarvion hyväksymisen yhteydessä joulukuussa.

9 Päätöshistoria

72 § Yksityisen liikuntapaikkarakentamisen säännöt ja kriteerit Oulussa

Dno OUKA/3009/10.03.01.02/2017

**Valmistelijat/
Lisätietojen
antaja** Sivistys- ja kulttuuripalvelut/liikuntajohtaja Niina Epäily p. 044 703 8011 ja liikuntalaitospäällikkö Matti Rautio p. 044 703 8060

Päätöshistoria Sivistys- ja kulttuurilautakunta 27.4.2017 § 50
Kaupunginhallitus 8.5.2017 § 116

**Kaupunginhallituksen
käsittely**

Oulun kaupungin talousarvioon 2017 ja -suunnitelmaan 2018 - 2019 on kirjattu, että vuoden 2017 aikana laaditaan kriteerit ja säännöt yksityisen liikuntapaikkarakentamisen tukemiselle (kaupunginvaltuuston päätös 12.12.2016 § 97). Sivistys- ja kulttuurijohtaja Mika Penttilä asetti 13.10.2016 työryhmän valmistelemaan sääntöjä ja kriteerejä yksityiselle liikuntapaikkarakentamiselle. Työryhmän toimeksiannon kesto oli 28.2.2017 saakka.

Suunnitelmaa valmistelevaan työryhmään kuuluivat liikuntajohtaja Niina Epäily (pj.), liikuntalaitospäällikkö Matti Rautio, kiinteistömanageri Riikka Vesteri, vs. asemakaava-arkkitehti Uki Lahtinen, erityisasiantuntija Kari Räisänen ja maanmittausteknikko Jukka Kangas. Työryhmällä oli myös mahdollisuus käyttää asiantuntijoita.

Työryhmän toimeksianto oli seuraava:

- Selvittää kaupungin kriteerit ja tukimahdollisuudet yksityiseen liikuntapaikkarakentamiseen. Tehtävässä tarkastellaan jalkapallo- ja jäähallirakentamista.
- Selvittää millaisia malleja on käytössä muissa kaupungeissa ja tekee esityksen Oulun kaupungin mallista ja roolista.
- Esittää mallin taloudelliset vaikutukset ja mahdolliset veroseuraamukset.
- Tekee esityksen tiedossa olevien hankkeiden jatkotoimenpiteistä.
- Luo toimintatavan miten toimitaan yksityisten liikuntapaikkahankkeiden esitysten suhteen.

Liikuntakulttuurin alueella liikuntakäyttäytymisessä, elämäntavoissa ja lajitarjonnassa tapahtuvat muutokset luovat paineita liikuntapalveluille. Kunnallisissa liikuntapaikoissa painopiste suuntautuu perus- ja lähiliikuntapaikkoihin sekä monikäyttöisiin

liikuntatiloihin. Uusien, innovatiivisten toimintamallien rakentaminen, aktiivinen yhteistyö sekä kumppanuuden ja verkostoitumisen kasvattaminen eri liikunta-alan toimijoiden kanssa ovat edellytyksiä uusien liikuntapaikkojen syntyminen, palvelujen saatavuuden ja laadukkuuden varmistamiseksi.

Oulussa yksityinen liikuntapaikkarakentaminen on ollut vähäistä verrattuna Etelä-Suomen kasvukeskuksiin. Syitä tähän on varmasti monia. Oulussa on kuntavetoisesti pystytty rakentamaan liikuntaolosuhteita useiden lajien ja harrastajien tarpeisiin. Viime vuosiin asti myös käyttäjämääriin nähden olosuhteita on ollut tarjolla useimpien lajien kohdalla riittävästi, joten yksityiselle liikuntapaikkarakentamiselle ei ole ollut kysyntää niiden lajien olosuhteiden osalta, joille kaupungilla on tarjota harjoitus- ja kilpailuolosuhteita. Yksityinen liikuntapaikkarakentaminen Oulussa onkin keskittynyt pitkälti niiden lajien olosuhteiden ympärille, joita ei voi harrastaa kaupungin hallinnoimissa tiloissa, kuten esimerkiksi keilailu, ratsastus, tennis, golf ja laskettelu. Vaikka ei voida puhua varsinaisesta liikuntapaikkarakentamisesta myös monet kamppailulajit sekä esimerkiksi miekkailun ja jousiammunnan harrastajat ovat etsineet kaupungin jo olemassa olevasta kiinteistökannasta itselleen sopivia harjoitustiloja ja muokanneet niitä mahdollisuuksien mukaan tarpeitaan vastaaviksi.

Oulu on tehnyt päätöksen, että alle 18-vuotiaiden ryhmien harjoitus- ja kilpailuvuorot ovat maksuttomia kaupungin hallinnoimissa liikuntatiloissa. Osittain tämäkin on voinut vaikuttaa yksityisen sektorin haluttomuuteen investoida, usein rakentamis- ja käyttökustannuksiltaan kalliisiin liikuntatiloihin, koska markkinahinnalla vuorojen myynti on haasteellista. Toisaalta tiettyjen olosuhteiden osalta, kuten esimerkiksi jäähallien, yksityisten toimijoiden tarjoamat vuorot käyvät hyvin kaupaksi.

Liikunnallisuuden lisäämisessä tarvitaan eri toimijoiden sitoutumista liikunnan edistämiseen sekä yhteistyön tehostamista. Yhteistyön ulottaminen myös entistä enemmän liikunnan olosuhteiden luomiseen eli liikuntapaikkarakentamisen alueelle on olennaista. Yksityiselle liikuntapaikkarakentamiselle tulee kuitenkin olla olemassa säännöt ja kriteerit sille, miten kunta on näissä yksityisissä hankkeissa mukana. Kattavalla ja monipuolisella liikuntapalveluverkolla vaikutetaan liikuntaolosuhteiden paranemiseen ja liikunnan määrän lisääntymiseen, mutta sillä on positiivisia vaikutuksia myös alueen elinkeinoelämään, vetovoimaisuuteen sekä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen.

Työryhmän esitys on, että kaupunki tukee yksityistä liikuntapaikkarakentamista investointiavustuksella. Kaupungin

taloudellinen tuki olisi 10 % toteutuneista investointikustannuksista. Maksu suoritetaan hankkeen valmistumisasteen mukaan jälkirahoitteisesti: 20 %, 20 %, 20 % ja 40 %. Viimeinen erä maksetaan perustuen loppuselvityksestä todettaviin, toteutuneisiin investointikustannuksiin, ei kuitenkaan suurempana kuin hankesuunnitteluvaiheessa hyväksytyyn rahoitussuunnitelman mukaisesti. Kaupungin muu tuki huomioidaan avustusta myönnettäessä. Mahdollisen valtionavustuksen hakemisesta huolehtii yksityisen liikuntapaikan rakentaja.

Lähtökohtana avustukselle on, että hakija on oululainen urheiluseura. Tässä vaiheessa säännöt ja kriteerit koskevat jalkapallohallien ja jäähallien rakentamista. Hakijalla tulee hakemuksessa olla esitettyä realistinen rahoitussuunnitelma, hankesuunnitelma, selvitys rakennuspaikan hallinnasta sekä toimintasuunnitelma. Hakijan tulee ennen hakemuksen jättämistä käydä neuvottelut yhdyskunta- ja ympäristöpalvelujen sekä liikuntapalvelujen kanssa mahdollisesta liikuntapaikan sijainnista. Samoin hakijan tulee käydä rakennusvalvonnan kanssa keskustelut rakennusluvan edellytyksistä.

Mikäli kyseessä on ns. ylipainehallin rakentaminen kaupungin nykyisen keinonurmipintaisen jalkapallokentän päälle, kaupungin tuki on kentän käyttömahdollisuus pitkällä (15 vuotta + mahdolliset optiovuodet) käyttösopimuksella ja -luvalla. Korvauksesta sovitaan tapauskohtaisesti. Mikäli kaupunki ja yksityisen liikuntapaikan rakentaja tekevät huoneenvuokrasopimuksia (esim. samalla tontilla olevat huolto- ja pukutilat) on niiden vuokrahinnasta sovittava erikseen ja selvitettävä tapauskohtaisesti vuokran arvonlisäverollisuus.

Työryhmä esittää, että kaupunki ei takaa lainoja eikä myöskään anna tonttivuokriin alennuksia. Tontinluovutuksen hinnoittelu tulee olla yhdenvertaista, eikä sen tule vääristää tonttihinnoittelua asettamalla eriarvoiseen asemaan erilaisia palveluja tuottavia tahoja. Kaupunki ei ole mukana yksityisen liikuntapaikan operationaalisessa toiminnassa, ei osallistu liikuntapaikan käyttökustannuksiin eikä myöskään tee sitoumuksia käyttövuorojen osalta mikäli käyttövuorojen tarve ei ole kaupungin omista tarpeista lähtevää.

Kriteerit investointiavustukselle:

- tarvelähtöinen tarkastelu ja priorisointi (koskee tässä vaiheessa jalkapallohallien ja jäähallien rakentamista)
- koskee oululaisia urheiluseuroja
- yhdelle hankkeelle voi saada investointiavustusta vain kerran

- haku aika on kerran vuodessa ja investointiavustusta haetaan huhtikuun loppuun mennessä seuraavalle vuodelle ei tehdä takautuvia päätöksiä.

Työryhmän tavoitteena on ollut luoda malli, joka on läpinäkyvä ja yhdenvertainen. Pyrkimyksenä on se, että yksityistä liikuntapaikkarakentamista suunnitteleva taho tietää jo hanketta suunnitellessaan, mikä on kaupungin rooli hankkeessa.

Työryhmä esittää, että yksityisille hankkeille investointiavustuksen haku on kerran vuodessa huhtikuun loppuun mennessä seuraavalle kalenterivuodelle. Hakemukset osoitetaan Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuurilautakunnalle ja sivistys- ja kulttuurilautakunta tekee ehdollisen päätöksen mahdollisen tuen saajasta/saajista. Sivistys- ja kulttuurilautakunta esittää kaupunginvaltuustolle lautakunnan näkemyksen mukaan hyväksyttävien hankkeiden hyväksymistä talousarvion käsittelyn yhteydessä. Rahoituspäätös hankkeelle/hankkeille tehdään talousarvion hyväksymisen yhteydessä joulukuussa.

Työryhmän raportti on esitelty seuraneuvottelukunnalle 1.3.2017 ja sivistys- ja kulttuurijohtaja Mika Penttilä on pyytänyt työryhmän raportista seuraneuvottelukunnalta lausuntoa 24.3.2017 mennessä. Seuraneuvottelukunnalta toivotaan erityisesti jalkapallo- ja jääkiekkoseurojen näkemyksiä asiasta.

Seuraneuvottelukunta toteaa lausunnossaan muun ohella " Työryhmän ehdottama 10 % investointiavustus ei luo sellaista osallistumisen tasoa, joka edesauttaisi yksityisen liikuntarakentamista merkittävästi. Tason pitäisi olla selvästi korkeampi eli vähintään 35 %. Toisaalta esitetty taso toteutuessaan toivottavasti saisi hankkeita liikkeelle ripeästi ja merkittävästi parantaisi liikuntapaikkaolosuhteita ja vähentäisi kaupungin tarvetta omiin investointeihin".

Sivistys- ja kulttuuripalvelut kannattaa työryhmän esitystä.

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan päätös 27.4.2017 § 50:

Sivistys- ja kulttuurilautakunta kannattaa työryhmän esitystä ja lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle päätettäväksi.

Liikuntapaikkarakentamisen lisäämiseksi sivistys- ja kulttuurilautakunta toivoo, että kriteereitä tarkasteltaisiin myös muiden lajien osalta mahdollistaen myös muun yksityisen liikuntapaikkarakentamisen.

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Päivi Laajala

Päätösesitys
Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että yksityisen liikuntapaikkarakentamisen säännöt ja kriteerit jalkapallo- ja jäähallirakentamisen osalta hyväksytään työryhmän esityksen mukaisesti.

Päätös
Päätösesitys hyväksyttiin.

Liitteet - Yksityisen liikuntapaikkarakentamisen säännöt ja kriteerit, työryhmän loppuraportti
- Oulun seuraneuvottelukunnan lausunto

Oheismateriaali -

**Kaupungin-
hallituksen
päätosehdotus** Kaupunginvaltuusto hyväksyy yksityisen liikuntapaikkarakentamisen säännöt ja kriteerit jalkapallo- ja jäähallirakentamisen osalta työryhmän esityksen mukaisesti.

Päätös Valtuutettu Tuija Pohjola esitti, että asia jätetään pöydälle.

Valtuutettu Anne Huotari kannatti valtuutettu Pohjolan esitystä pöydällepanosta.

Koska asiassa tehtiin kannatettu esitys pöydällepanosta, suoritettiin asiasta äänestys.

Suoritettuna äänestyksessä valtuutettu Pohjolan esitystä kannatti 21 valtuutettua ja asian käsittelyn jatkamista 46 valtuutettua, tyhjää 0.

Puheenjohtaja totesi, että asian käsittelyä jatketaan.

Valtuutettu Matias Ojalehto esitti, että kaupunginhallituksen esitys hyväksytään seuraavalla lisäyksellä:

”Lisäksi kaupunginvaltuusto edellyttää, että liikuntapaikkarakentamisen lisäämiseksi ja monituottajuuden mahdollistamiseksi säännöt ja kriteerit valmistellaan kattamaan myös muut lajit sekä muu yksityinen liikuntapaikkarakentaminen. Laajennettu liikuntapaikkarakentamisen kriteeristö tuodaan päätöksentekoon vuoden 2017 aikana.”

Valtuutettu Suvi Helanen kannatti valtuutettu Ojalehdon esitystä.

Valtuutettu Maarit Sihvonen esitti, että, että kaupungin tuki nostetaan 10 %:sta 20 %:iin investointikustannuksista liikuntapaikkarakentamisessa. Lisäksi valtuutettu Sihvonen esitti, että investointiavustukset liikuntapaikkarakentamisessa koskevat tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti kaikkia urheilulajeja. Esityksiä ei kannatettu.

Puheenjohtaja totesi, että asiassa on tehty kannatettu muutosesitys, joten on suoritettava äänestys.

Suoritussa äänestyksessä valtuutettu Ojalehdon esitystä kannatti 33 valtuutettua ja kaupunginhallituksen päätösehdotusta 30 valtuutettua, tyhjää 4.

Puheenjohtaja totesi, että kaupunginhallituksen päätösehdotus lisättynä valtuutettu Ojalehdon lisäesityksellä on tullut kaupunginvaltuuston päätökseksi.

10 Jatkoimeksiänto

Yksityisen liikuntapaikkarakentamisen säännöt ja kriteerit työryhmän loppuraportti käsiteltiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 27.4.2017 § 50, kaupunginhallituksessa 8.5.2017 § 116 ja kaupunginvaltuustossa 15.5.2017 § 72. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.5.2017 § 72 yksityisen liikuntapaikkarakentamisen säännöt ja kriteerit jalkapallo- ja jäähallirakentamisen osalta. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti kaupunginvaltuusto edellytti, että liikuntapaikkarakentamisen lisäämiseksi ja monituottajuuden mahdollistamiseksi säännöt ja kriteerit valmistellaan kattamaan myös muut lajit sekä muu yksityinen liikuntapaikkarakentaminen. Kaupunginvaltuusto edellytti, että laajennettu liikuntapaikkarakentamisen kriteeristö tuodaan päätöksentekoon vuoden 2017 aikana.

Sivistys- ja kulttuurijohtaja Mika Penttilä asetti työryhmän kaupunginvaltuuston toimeksiannon pohjalta. Työryhmän tehtävänä oli kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti tehdä esitys kaupungin kriteereiksi ja tukimahdollisuuksiksi myös muiden lajien ja muun yksityisen liikuntapaikkarakentamisen osalta. Toimeksiannon kesto oli 31.10.2017 saakka.

Työryhmään jäsenet olivat liikuntajohtaja Niina Epäily (pj.), liikuntalaitospäällikkö Matti Rautio, kiinteistömanageri Riikka Vesteri, asemakaava-arkkitehti Uki Lahtinen, erityisasiantuntija Kari Räisänen ja maanmittausteknikko Jukka Kangas. Työryhmällä oli myös mahdollisuus käyttää tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Työryhmän näkemyksen mukaan ei ole estettä sille, että samat kriteerit ja ehdot kuin jalkapallohalli- ja jäähallirakentamisen osalta ulotettaisiin koskemaan muutakin yksityistä liikuntapaikkarakentamista seuraavien ehdoin:

- investointiavustukseen (10% toteutuneista investointikustannuksista) ovat oikeutettuja oululaiset urheiluseurat tai oululaisten urheiluseurojen omistamat yhtiöt ja yhteisöt
- investointiavustuksen perusteena ja priorisoinnin taustalla on tarveperusteisuus
- urheilutilat ja niitä tukevat tilat ovat avustuksen piirissä (esim. pesu- ja pukutilat, tekniset tilat) – avustuksen ulkopuolella esim. ravintola-, majoitus- ja kokoustilat
- rakennettavan liikuntatilan tulee sijaita Oulun kaupungin alueella
- investointiavustusta ei myönnetä olemassa olevan liikuntatilan peruskorjaukseen; muussa kuin liikuntakäytössä olevan tilan muuttaminen liikuntatilaksi on avustuskelpoinen. Lähtökohtaisesti investointiavustuksen tarkoituksena on synnyttää uutta liikuntatilaa
- jos kaupunki tarvitsee rakennettavasta liikuntatilasta vuoroja, investointiavustuksen sijaan voidaan ostaa investointiavustusta vastaavan summan edestä vuoroja

- kaupunki pidättää oikeuden tapauskohtaiseen harkintaan
- kaupungin tuki ei saa olla ristiriidassa lainsäädännön kanssa (esim. kielletty valtiontuki, hankintalaki)

Lähteet

Härkönen Juha (2015). Oulun liikuntapaikkojen saavutettavuus eri kulkumuodoilla. Pro Gradu -tutkielma. Maantieteen laitos. Oulun yliopisto.

Härkönen, Juha & Kotavaara Ossi (2015). Oulun suurimpien liikuntapaikkojen saavutettavuus – paikkatietoperusteinen tarkastelu liikennemuodoittain. Maantieteen yksikkö Oulun yliopisto.

Liikuntapaikkarakentaminen Oulussa 2016–2025. Liikuntapaikkarakentamisen työryhmä. Loppuraportti. 2015.

Valtion liikuntaneuvosto. (2014) *Liikuntapaikkarakentamisen suunta*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4. http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/378/www_liikuntapaikkarakentamisen_suunta_paivitetty.pdf